

Jeg skal da begynde med den almindelige Bemærkning, at jeg ikke skal udtale mig om visse af de vigtigere og vigtigste Bestemmelser, netop af den Grund, at jeg maa anse Udtalelser i den Retning for nærmest at høre ind under min Kollega. Jeg kan derfor heller ikke føle mig særlig kaldet til at gjøre videre Bemærkninger i Anledning af de Betragtninger, der bleve fremførte af det ærede Medlem, som nu havde Ordet (Scaventus); jeg fandt, at der blandt dem i det Hele var adskillige rigtige Bemærkninger, medens jeg dog ogsaa maa erkjende, at der vare flere Punkter, hvori jeg ikke ganske kunde samstemme med ham. Jeg for mit Bedkommende antager, at der er een Grund, hvorfor man kan sige, at det er i det Almens Interesse, at den her omhandlede Afløsning kan finde Sted, og det en saadan Grund, som er tilstrækkelig efter Grundlovens Bydende, hvorefter Expropriation kun maa finde Sted, naar Hensynet til Almenvellet kræver det. Jeg tror nemlig, at den Opsattelse mere og mere arbejder sig frem i den almindelige Bevidsthed ikke alene her i Landet, men i hele den civiliserede Verden, at det er skadeligt, naar der bliver uafsløselige Byrder paa Jorden, og jeg tror, at denne Opsattelse efterhaanden faar saa stor en Styrelse, at man ikke kan negte, at det ialtfald kan gjøres til Gjenstand for en meget indgaaende Betragtning, om det ikke i Kraft af Indholdet af Grundlovens Bestemmelse lader sig retfærdiggjøre at afløse saadanne Byrder som f. Ex. Kongetienden, selv naar denne i den Grad, som stet er, er gaaet over i privat Eie. Det er imidlertid kun fra mit eget personlige Standpunkt, at jeg tillader mig at anføre dette som en Forklaring af, at jeg overhovedet har kunnet bestæftige mig med dette Lovforslag, idet jeg gaar ud fra den Forudsætning, at et saadant Forslag om kortere eller længere Tid kunde vise sig at være et virkelig Udgangspunkt for en Lov om Tiendesagen.

Jeg skal dernæst gjøre nogle Bemærkninger med Hensyn til et Punkt, som jeg føler mig kaldet til at omtale, ikke saameget i min Egenstabs af Finansminister i Almindelighed som i min Egenstabs af den Minister, under hvilken Domænevesenets Bestyrelse henhører. Det

vil være de Herrer bekendt, at Staten eier en meget betydelig Del Kirketiende, og tillige at den, maasse mere end nogen anden Kirkeeier, har bestræbt sig for at faae disse Tiender afhændede, fremfor Alt, hvor det lod sig gjøre, til Tiendeyderne. Derved er jeg kommen til at indhøste nogen Erfaring om de Forhold, som komme i Betragtning, naar Kirketienden skal gaa over til andre Eiere, navnlig til selve Yderne, og derved er det faldet mig ind, at det kunde være muligt, at de Herrer Forslagsstillere havde overset Adskilligt, som har nogen Betydning i dette Forhold. Jeg vil saaledes tillade mig at henlede Opmærksomheden paa, at der i Lovforslagets § 6 er fastsat: „Enhver Byde, der paahviler Tiendeeieren“ — altsaa for Kirketiendens Bedkommende Kirketiende — „og som hidtil ikke er bestemt i Penge, bliver efter Bestemmelserne i § 3 at fastsætte til et vist aarligt Gjennemsnitsbeløb“. Dernæst staar der endvidere: „Saaledes blive navnlig de Kirkeeierne paahvilende Forsigtigst ved Skjon at ansætte til en aarlig, gennemsnitlig Pengedylse.“ Jeg tror, at dette Punkt vil frembyde meget store praktiske Vanskeligheder, vel ikke med Hensyn til adskillige af de Udgifter, der falde, som f. Ex. Udgifter til Brød, Vin, Kirkegaardes Bedligeholdelse osv., thi det er nogensunde faste aarlige Udgifter, som man meget godt kan beregne; men allerede ved Kirkerens Bedligeholdelsesudgifter viser det sig i Praxis meget vanskeligt at komme til et virkelig forstandigt og grundigt Skjon over, hvad disse Udgifter maa antages at udgjøre; først naar man bestæftiger sig dermed, falder man paa at spørge: Hvortil ville de beløbe sig? Naar man holder saa ordentlige Regnskaber, som Staten gjør, kan man vel efterse, hvad Udgiften har været f. Ex. i de sidste 10 Aar, men dette vilde netop være det mindst brugelige Grundlag for en Beregning, thi jo Mere man i den Tid har anvendt paa Kirken, desto Mindre behøver man ofte at anvende derpaa i Fremtiden, og det gaar derfor ikke an at følge den Bet. Der skulde altsaa et Skjon til af nogle teknisk dannede Mænd, som skulde afgjøre, hvad man kan anse for en passende aarlig Bedligeholdelsessum, men jeg tror, det